

۳ نکته‌ای که باید در مورد خروج بدانید

جان دی. کارید

وقتی که من کتاب خروج را تدریس می‌کنم، یکی از واقعیت‌هایی که می‌یابم این است که بسیاری از دانش‌آموزانم عمدتاً از ژرفای نفوذ نویسنده‌ی کتاب مقدس در فرهنگ مصر بی‌خبرند. من باور دارم که این نوع تفکر برای بسیاری از کلیساها در امروز نیز صادق است. هر دو سنت یهودی و مسیحی، نویسندگی را به موسی نسبت می‌دهند. موسی به‌خوبی با زبان مصر، الهیات مردم مصر و شیوه‌ی زندگی در آن سرزمین آشنا بود. به‌عبارت‌دیگر، موسی نه از دور درباره‌ی مصر می‌نوشت و نه به‌طور شخصی با جزئیات فرهنگ مصر ناآشنا بود. او دارای آشنایی عمیقی با مصر باستان بود و من دوست دارم به‌اختصار سه بخش از حساب خروج را که این حقیقت را بازتاب می‌دهند، بررسی کنم.

۱. خروج دارای تشابهات موضوعی عمیقی است که گاهی اوقات نادیده گرفته می‌شوند.

ما در خروج ۲: ۱-۱۰ می‌خوانیم که یوکابد، مادر موسی، نوزاد را در «سبد پاپیروس» قرارداد (خروج ۲: ۳) و بدین ترتیب او را به نی‌های کناره‌ی رود نیل سپرد. دو واژه‌ی عبری برای «سبد پاپیروس» هر دو وام‌واژه از زبان مصری هستند. اولی gome است که به معنای «پاپیروس» یا نی‌های بلندی است که در آب‌های مصر مانند رود نیل یافت می‌شود. دومین واژه tevah است، کلمه‌ای مصری به معنای «سندوق، تابوت، کشتی». این کلمه تنها در یک داستان دیگر در عهد عتیق، در روایت طوفان به‌کاررفته است، جایی که «خداوند به نوح گفت: 'تو و تمامی اهل خانه‌ات به کشتی (tevah) در آید'» (پیدایش ۷: ۱). این تنها یک تصادف نیست. آنچه ما در اینجا می‌بینیم یک تشابه موضوعی بزرگ است: هم نوح و هم موسی آزمایش‌شدن از طریق آب را تجربه می‌کنند، که در نتیجه به کشتی پناه می‌برند، زنده می‌مانند و سپس به‌عنوان نجات‌دهندگان مردم خود ظاهر می‌شوند. (باید توجه داشت که هم نوح و هم یوکابد کشتی‌ها را با «قیر» پوشانده‌اند تا آن‌ها را از عناصر مخرب محافظت کنند [رجوع کنید به پیدایش ۶: ۱۴].)

در آیه ۱۰ از این بخش، درباره‌ی نام‌گذاری موسی توسط دختر فرعون می‌خوانیم که موسی را به‌عنوان پسر خود بزرگ کرد. او نام کودک را «موسی» گذاشت که از یک فعل عبری به معنای «بیرون کشیدن» گرفته شده است. اما این نام همچنین یک واژه مصری به معنای «پسر» است. نام‌های مصری اغلب آن را در ترکیب با واژه‌های دیگر به کار می‌برند: توت‌مسیس (پسر توت) و آهمسیس (پسر آه) نمونه‌های مشهوری هستند. با این حال، برای موسی، نام او هیچ مفعولی ندارد؛ نام او به‌سادگی به معنای «پسر» است. این احتمالاً یک بازی کلمات توسط نویسنده کتاب مقدس است تا بر این نکته تأکید کند که موسی در واقع پسر مصر نیست؛ رد بعدی او از مصر تأیید می‌کند که او پسر اسرائیل است (ر.ک. عبرانیان ۱۱: ۲۴-۲۵).

۲. به نظر می‌رسد بلاها نه تنها قدرت خدا، بلکه قدرت او را در تقابل با خدایان مصر نشان می‌دهد.

یکی دیگر از واقعیت‌های کتاب خروج که اغلب نادیده گرفته می‌شود این است که نابودی مصر از طریق بلاها، در واقع، در نهایت

درگیری بین خدای اسرائیل و خدایان مصر است. گزارش بلاهای خدا علیه مصر، با ضربه زدن به رود نیل و تبدیل آب آن به خون آغاز می شود (خروج ۷: ۱۴-۲۵). چرا خداوند این داوری را بر مصر اعمال می کند؟ مصریان باستان رود نیل را منبع اصلی وجود خود می دانستند. آنها همچنین معتقد بودند که در مرحله طغیان خود (زمانی که زمین را آبیاری می کند)، نیل تجسم خداوندگاری به نام «هایپی» می شود. هنگامی که خداوند آب نیل را به خون تبدیل کرد، او در واقع آن خدای مصریان را مسخره کرد. این بلا به عنوان نشانی بود که روزی واقعی تنها از دست حاکم خداوند به دست می آید، نه از یک خدای بت پرست دروغین مصریان. بلاهای دیگر نیز می توانند به عنوان حملات خداوند به بسیاری از خدایان اصلی مصر تلقی شوند.

۳. خروج ممکن است به طور عمدی به صحنه ای از ادبیات مصری اشاره کرده باشد.

برای دانشجویان کتاب مقدس مهم است که بدانند موسی کتاب خروج را با آگاهی کامل از ادبیات باستانی مصر نوشته است. استیفان در اعمال رسولان ۷: ۲۲ می گوید که «موسی در تمام حکمت مصریان تعلیم یافته بود.» از این رو، در رابطه با رویداد بزرگ تقسیم دریای سرخ توسط خداوند، جالب است که بدانیم مصریان نیز روایتی مشابه از یک کاهن که حجم زیادی آب را جدا می کند، داشته اند. پاپیروس وستکار داستان سنفرو، پادشاه مصر را تعریف می کند که در حال قایق سواری بر روی دریاچه ای بود و یکی از قایقرانان زن طلسم ماهی شکل خود را در آب انداخت. سنفرو کاهن جادوآموز را برای حل مشکل فرامی خواند. کاهن آبها را جدا کرد، یک طرف دریاچه را بر روی دیگری قرارداد و طلسم را روی زمین خشک یافت. سپس آب را به حالت اولیه اش بازگرداند. به نظر می رسد که موسی با توصیف رویداد دریای سرخ، این داستان مصری را به تمسخر گرفته است. کاهن مصری ممکن است دریاچه ای را برای پیدا کردن زیور ارزشمندی جدا کرده باشد، اما خدای اسرائیل کل دریای سرخ را جدا کرده و یک ملت را از روی زمین خشک عبور داده است. چه کسی قدرت بیشتری دارد؟

این مقاله بخشی از مجموعه «هر کتاب از کتاب مقدس: ۳ نکته ای که باید بدانید» است.

این مقاله در مجله تیبل تاک منتشر شده است.

دکتر جان دی. کارید، استاد کرسی عهد عتیق در دانشگاه الهیات Reformed Theological Seminary است. او همچنین معلم کلام و کشیش واعظ در کلیسای Sovereign Grace Presbyterian Church در شارلوت، کارولینای شمالی می باشد. او نویسنده ی کتاب های بسیاری است، از جمله «در برابر خدایان» و «چرا رنج می برم؟». او سردبیر ارشد بخش مطالعات باستان شناسی کتاب مقدس ESV است.